

DOI: 10.33663/0869-2491-2025-36-38-48

УДК 340.1

С. О. СУНЕГІН,

кандидат юридичних наук,
старший дослідник*

ORCID: 0000-0003-4304-708X

ПРАВА ЛЮДИНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ КРИЗ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Стаття присвячена дослідженню загальних перспектив розвитку інституту прав людини в умовах глобальних криз. Наголошується, що сучасні глобальні кризи справляють руйнівний вплив практично на всю систему прав і свобод людини та стають чи не основним чинником, що підриває можливості держав і міжнародних організацій їх ефективно забезпечувати та захищати. Зазначається, що ефективне забезпечення та захист прав людини в умовах глобальних криз потребує створення гнучких правових механізмів, здатних оперативно реагувати на швидкі зміни в соціальному та природному середовищі. Робиться висновок, що перспективи розвитку інституту прав людини в умовах глобальних криз пов'язуються як зі здійсненням подальшої модернізації міжнародних та національних правозахисних механізмів, так і з впровадженням комплексу заходів, спрямованих на формування та розвиток високого рівня моральної свідомості особистості, яка забезпечує природну єдність буття.

Ключові слова: права людини, глобальні кризи, механізми забезпечення та захисту прав людини, держава, правові норми, реалізація права.

Suniehin Serhii. Human rights in the context of global crises: development prospects

The article is devoted to the study of general prospects for the development of the human rights institution in conditions of global crises. It is emphasized that modern global crises have a devastating impact on almost the entire system of human rights and freedoms and are becoming an important factor that undermines the ability of states and international organizations to effectively ensure and protect them. It is noted that the effective provision and protection of human rights in conditions of global crises requires the creation of flexible legal mechanisms, capable of promptly responding to rapid changes in the social and natural environment. It is concluded that the prospects for the development of the human rights institution in the context of global crises are associated both with the implementation of further modernization of international and national human rights protection mechanisms, and with the implementation of a set of measures aimed at the formation and development of a high level of an individual moral consciousness, which ensures the natural unity of being.

Key words: human rights, global crises, mechanisms for ensuring and protecting human rights, state, legal norms, implementation of law.

* **Suniehin Serhii**, Candidate of Juridical Sciences (Ph. D.), Senior Researcher

Постановка проблеми. Останні десятиліття розвитку людства супроводжуються не лише стрімким науково-технічним прогресом, який здатен суттєво полегшити умови життєдіяльності практично кожної людини, а й значними кризами глобального характеру, які спричиняють деструктивний вплив на розвиток державних і недержавних інституцій, суб'єктів господарювання та громадян, вносячи відповідні корективи у їхню повсякденну соціальну активність і діяльність, а отже, реалізацію ними своїх прав та законних інтересів. Пандемія «Covid-19», зростаюча криза міжнародного правопорядку, посилення терористичної загрози, неконтрольована міграція, економічні та соціальні негаразди, кліматичні зміни – все це, на жаль, є реальністю та одним із найбільших чинників загрози майбутньому розвитку інституту прав і свобод людини, захист яких у цих умовах набуває надзвичайно важливого, по суті, доленосного характеру, оскільки права і свободи людини, гуманітарні принципи та механізми їх забезпечення нерідко перебувають у епіцентрі боротьби за умови та засоби забезпечення безпечного майбутнього.

Права людини в сучасному цивілізованому світі виступають не лише абстрактними універсальними цінностями, найвищою соціальною цінністю розвитку демократичних, правових і соціальних держав, ключовим елементом стабільного та прогресивного функціонування суспільства, а й невід'ємною складовою процесу реалізації права загалом. Глобальні кризи, які супроводжуються посиленням економічних, політичних та соціальних проблем, призводять, як правило, до тимчасового послаблення механізмів реалізації та захисту прав і свобод людини. Така ситуація зумовлює необхідність розроблення і впровадження нових механізмів протидії викликам і загрозам, пов'язаним зі зростаючим у цих умовах рівнем дискримінації, насильства та численних порушень фундаментальних прав і свобод людини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика прав людини, їх сутності та природи, забезпечення та захисту, особливостей розвитку в сучасному міжнародному та національному праві належить до традиційних дискурсивних практик у вітчизняній і зарубіжній соціогуманітарній доктрині, про що свідчить велика кількість монографічних та інших наукових праць. Зокрема, серед представників загальнотеоретичної юридичної науки відповідні питання досліджувалися такими вченими, як: Ж.-Л. Бержель, С. Бобровник, О. Богініч, О. Гиляка, С. Гусарев, Р. Дворкін, О. Львова, В. Михайловський, А. Нолан, Н. Оніщенко, Н. Пархоменко, О. Петришин, Д. Сміт, Т. Тарахонич, О. Тихомиров, Г. Харт та ін. Водночас глобальні кризи сьогодення поставили перед людством чимало складних питань, зокрема, й стосовно перспектив подальшого розвитку інституту прав людини, що потребує здійснення їх системного наукового осмислення українськими та зарубіжними вченими. Саме тому у цій статті спробуємо осмислити загальні перспективи майбутнього розвитку прав людини в умовах глобальних криз і сформулювати рекомендації забезпечення реальних позитивних зрушень їх реалізації, зокрема, у кризових реаліях.

Мета статті. Метою цієї статті є визначення загальних перспектив розвитку інституту прав людини в умовах глобальних криз і вироблення базових рекомендацій забезпечення їхньої ефективної реалізації.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, права людини являють собою універсальні, невідчужувані права, які належать кожній людині незалежно від її громадянства, національності, статі, соціального походження, політичних та релігійних переконань, майнового стану, віку та інших ознак; вони охоплюють громадянські (особисті), політичні, економічні, соціальні, культурні та інші важливі можливості людини, які необхідні їй для забезпечення свого фізичного та соціального буття.

У сучасній юридичній літературі відзначається, що права людини – це законодавчо закріплена міра можливої поведінки, яка відображає інтереси людини як унікальної біосоціальної істоти, узгоджені з інтересами інших людей й обґрунтовані з точки зору загальнолюдських цінностей, рівня економічного та культурного розвитку суспільства. Зміст прав людини базується на гуманістичних ідеях та ідеалах, концепціях добра, свободи, рівності, гуманізму, справедливості, які діють у конкретному суспільстві¹. Утвердження прав людини є основним завданням сучасних держав, які проголосили людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку найвищою соціальною цінністю та взяли на себе юридичні зобов'язання запровадити ефективні засоби її убезпечення від свавілля публічної влади та посягань з боку інших осіб. Сьогодні жодна з держав світу, навіть тих, що тяжіють до авторитарних чи диктаторських режимів, не можуть дозволити собі повністю ігнорувати права людини, відмовитись від принципів прав людини та заперечувати їх існування².

Саме тому основу розвитку інституту прав людини в сучасній демократичній, правовій державі становить низка принципів або основоположних засад, які забезпечують смислову єдність цього поняття і сприяють його єдиному розумінню та сприйняттю крізь призму вищих ціннісно-імперативних вимог нормативного характеру (наприклад, свобода, гуманізм, рівність, справедливості тощо). Серед таких принципів прав людини слід насамперед назвати принцип універсальності прав людини, принцип рівності та недискримінації, принцип взаємозалежності та неподільності прав людини, принцип поваги до людської гідності тощо.

Проте різноманітні кризові реалії сьогодення національного, а особливо глобального, характеру здатні вносити суттєві корективи у стабільний прогресивний розвиток держав, що значною мірою відбивається й на механізмах забезпечення та захисту прав, свобод і законних інтересів громадян, ефективність яких є необхідною передумовою реального панування в суспільстві режиму законності та правопорядку. Адже, коли в державі на належному рівні гарантовані права і свободи людини, це сприяє підвищенню довіри громадян та відповідних інститутів громадянського суспільства (так званого приватного сектору) до публічних, передусім державних, інституцій влади, а

також покращенню «соціального клімату» загалом (наприклад, економічна та політична стійкість держави безпосередньо залежить від того, наскільки ефективно остання забезпечує права громадян у повсякденному житті та захищає їх у випадку порушення та/або оспорування).

Водночас глобальні економічні, екологічні, гуманітарні та інші кризи і катаклізми справляють, як правило, руйнівний вплив на систему прав і свобод людини, що може проявлятися, зокрема, у масових звільненнях з роботи, зростанні бідності, зниженні якості охорони здоров'я та освіти, масовому обмеженні прав і свобод, у порушенні права на свободу та особисту недоторканність, у посиленні криміногенної обстановки в суспільстві тощо. Подібні глобальні кризи стають чи не основним чинником, який підриває можливості держав і міжнародних організацій ефективно забезпечувати та захищати права людини, спричиняючи збільшення відповідних суспільних проблем.

У зв'язку з цим у зарубіжній юридичній літературі зазначається, що в нинішніх реаліях доцільно вже вести мову про своєрідну «полікризу» або «множинну» кризу, що характеризується одночасним виникненням певної сукупності пересічних криз, які впливають на соціальне середовище таким чином, що їх сукупна дія перевищує суму їхніх частин. Так, незважаючи на те, що криза, викликана пандемією «Covid-19», хронологічно є найбільш близькою до нинішньої кризи, її наслідки пов'язані з результатами фінансових та економічних криз кінця 2000-х років, що принаймні до певної міри посилили негативний вплив цієї пандемії на світовий розвиток, зокрема, через послаблення систем соціального захисту громадян відповідних держав, що були спричинені політикою жорсткої економії, введеної у таких країнах на національному рівні як відповідь на зазначені фінансово-економічні кризи. Більше того, всі ці кризи відбуваються паралельно й тісно взаємозв'язані з російсько-українською війною, а також мають місце на фоні постійно зростаючої кліматичної кризи. Усі ці кризи у сукупності становлять серйозну загрозу для реалізації прав людини, зокрема, соціальних, економічних, політичних, громадянських (особистих), культурних та екологічних³.

Поліструктурна криза неминуче призводить до падіння рівня або якості життя більшості громадян у багатьох сучасних державах, що має місце внаслідок масового скорочення робочих місць, зниження реальних заробітних плат або доходів населення, скорочення державних видатків на соціальні потреби, збільшення податкового навантаження на суб'єктів господарювання та фізичних осіб, зростання бідності та безробіття. Йдеться передусім про блок соціальних та економічних прав людини, ефективно реалізувати які в умовах системних кризових трансформацій стає складно, а іноді навіть практично неможливо (наприклад, в умовах фінансово-економічних криз, пандемій тощо виникає серйозна загроза для реалізації права на працю, права на достатній життєвий рівень, права на охорону здоров'я та соціальний захист, права на освіту, інших прав і свобод людини, оскільки вони нерідко супроводжуються масовим закриттям підприємств та організацій, зниженням заро-

бігних плат, позбавленням громадян доступу до життєво необхідних послуг, зокрема медичних, що поглиблює проблему нерівності).

Розглянувши основні змістовно-структурні аспекти поліструктурної, системної кризи сучасного світового порядку, спробуємо визначитися з основними проблемами забезпечення ефективності механізмів захисту прав людини в цих умовах. У цьому контексті постає важливе питання насамперед стосовно перспектив подальшого розвитку інституту прав людини, відповідних юридичних механізмів їх забезпечення та захисту. При цьому йдеться насамперед про необхідність визначення адекватного викликам часу підходу до їх забезпечення та захисту в межах відповідних національних демократичних юрисдикцій, у якому, на нашу думку, повинні поєднуватися складові двох основних та одночасно протилежних підходів до прав людини та їх гарантування, щодо змісту яких за останні десятиліття ведеться чимало дискусій у межах різних комунікативних платформ (владних, наукових, експертних тощо), а саме:

1. Перший підхід полягає в тому, що в умовах економічної нестабільності, посилення національного чинника в розвитку сучасних держав та зростання різноманітних безпекових загроз режим забезпечення та захисту прав і свобод людини повинен встановлюватися й контролюватися на рівні відповідних держав поза контекстом її міжнародних зобов'язань у цій сфері. Тобто йдеться про так звану політику ізоляціонізму окремих держав, яка передбачає відмову від міжнародних конвенцій та угод, які встановлюють пріоритет міжнародних забезпечувальних механізмів у сфері прав людини та відповідні їм зобов'язання сучасних держав, виконання яких контролюється з боку тих чи інших міжнародних організацій або утворень, а також відмову від співробітництва з міжнародними правозахисними інституціями та встановлення примату захисту національних інтересів над глобальними цінностями прав людини.

У науковій літературі щодо цього зазначається, що ізоляціонізм – це напрям у офіційній зовнішній політиці, в основу якого покладено ідею незалученості у справи поза межами певної держави та метою якого є самостійне досягнення всіх нагальних цілей національного розвитку виключно силами конкретної держави, без залучення економічного, політичного чи іншого співробітництва з іноземними державами, наддержавними структурами та міжнародними організаціями⁴.

Як бачимо, загальне поняття «ізоляціонізм» є доволі широким за своїм змістом, тож відповідно, якщо йдеться про політику ізоляціонізму у сфері прав людини, його слід вважати складовою політики культурного протекціонізму певної держави, влада якої докладає зусиль, спрямованих на забезпечення відокремлення культури одного суспільства від культури інших суспільств, у основу якого, як правило, закладається абсолютизація національної культурної самобутності, що проявляється на різних рівнях, зокрема на моральному, релігійному, правовому, мистецькому тощо.

Політика національного культурного протекціонізму, яку прагнуть реалізовувати окремі сучасні держави, є відповіддю на глобалізацію їх суспільно-політичного, державно-правового та фінансово-економічного устрою, яка спрямована, з-поміж іншого, на форматування значної частини їх національної самобутності та соціонормативної ідентичності. Адже процеси глобалізації мають своїм закономірним наслідком поступову уніфікацію та універсалізацію культури в планетарних масштабах, яка при цьому об'єктивно не зможе акумулювати в собі велику кількість так званих культурних кодів або засад розвитку відповідних національних ідентичностей, що окреслюють визначені межі такої уніфікації та універсалізації з метою недопущення трансформації державно організованих суспільств у аморфний соціокультурний стан, позбавлений чітких ціннісно-нормативних орієнтирів свого розвитку.

Однією зі складових впроваджуваного ізоляціонізму окремих сучасних держав та відповідно здійснюваної в їх межах політики культурного протекціонізму є нормативний вплив на інститут прав і свобод людини, який у цих реаліях розвивається, як правило, за рахунок суто внутрішніх механізмів забезпечення та захисту лише тих прав людини, які офіційно визнаються такою державою та закріплюються у законодавстві. Однак потрібно пам'ятати, що політика ізоляціонізму та відповідно культурний протекціонізм майже ніколи не приводить до реальних і довгострокових позитивних зрушень у розвитку інституту прав людини, що пов'язується, зокрема, з обмеженням дієвих міжнародних механізмів впливу на відповідні відносини, неможливістю забезпечити обмін позитивним досвідом і найкращими практиками у сфері прав людини, а також, що найголовніше, з, як правило, неминучим посиленням авторитарних тенденцій національного розвитку, що може призводити до публічно-владного свавілля стосовно громадян.

2. Другий підхід, який умовно можна назвати «глобалізація прав людини»⁵, навпаки, передбачає розширення міжнародного співробітництва для забезпечення та захисту прав людини через створення відповідних нормативних, організаційних та інших умов насамперед на глобальному рівні, що досягається за допомогою діяльності міжнародних або наддержавних утворень і організацій. Застосування цього підходу зумовлюється, з-поміж іншого, посиленням глобальних загроз для розвитку людства загалом, зокрема, зміною клімату, пандеміями, безпрецедентною кризою сучасного міжнародного правопорядку тощо.

У науковій літературі у зв'язку з цим висловлюється цілком слушна думка про те, що міжнародні організації, Європейський Союз та ін., об'єднуючи у своїх рамках економічний, технологічний, політичний та науковий потенціал різних держав-членів, володіють значними ресурсними та іншими можливостями й можуть суттєво впливати як на розвиток світової економіки, так і на забезпечення та захист прав і свобод людини. У зв'язку із цим зазначені суб'єкти можна визнати стратегічно важливими інституціями забезпе-

чення розвитку не лише всієї системи міжнародних відносин, а й прав людини незалежно від їх конкретного різновиду.

Як відомо, створення ООН відкрило нову сторінку у сфері інституційного забезпечення прав людини. Зокрема, з метою забезпечення прав людини в Україні Рада ООН з прав людини, у тому числі на тимчасово окупованих територіях України, здійснює низку механізмів у цьому напрямі, а саме: тісно співпрацює з Управлінням Верховного комісара ООН з прав людини; сформовано Моніторингову місію з прав людини в Україні; здійснюються Універсальні періодичні огляди стану дотримання прав людини тощо. Співпраця України з Радою ООН з прав людини посилює тиск міжнародної спільноти щодо дотримання прав корінних народів, національних меншин, соціальних прав людини, розвитку демократії та верховенства права. При цьому слід погодитися, що, попри рекомендаційний характер повноважень Ради ООН з прав людини, така міжнародна інституція принаймні до певної міри позитивно впливає на рівень дотримання прав людини на тимчасово окупованих територіях України та сприяє подальшому прогресивному розвитку цього інституту в Україні⁶.

Погоджуючись загалом з тим, що ефективна протидія глобальним загрозам об'єктивно диктує необхідність інтеграції та координації міжнародних зусиль з метою належного забезпечення та захисту прав людини в нових реаліях, на нашу думку, міжнародне співробітництво у цій чутливій для кожного суспільства сфері повинно вибудовуватися з урахуванням цілісності соціокультурного виміру сутності та природи прав і свобод людини, не обмеженого лише прагматичними цілями їх правового гарантування.

Більше того, мусимо визнати, що сучасні міжнародні механізми забезпечення та захисту прав людини, які почали формуватися з моменту створення ООН та прийняття Загальної декларації прав людини 1948 р., в умовах глобальних кризових реалій сьогодення стикаються з низкою об'єктивних і суб'єктивних викликів, пов'язаних, з-поміж іншого, з обмеженістю юрисдикції міжнародних інституцій, неможливістю забезпечення швидкого та якісного реагування на глобальні загрози, недостатністю ресурсної та іншої підтримки з боку багатьох держав тощо.

Наведені вище констатації свідчать про те, що різноманітні питання стосовно удосконалення інституту прав людини в умовах сучасних глобальних криз умовляють необхідність застосування виваженого, збалансованого підходу, який повинен поєднувати гнучкі, оперативні та до певної міри універсальні механізми їх забезпечення та захисту, здатні у своїй сукупності швидко та якісно реагувати на кризові ситуації у відповідних сферах і галузях суспільного життя, забезпечуючи і захищаючи права людини в екстраординарних умовах.

Окрім необхідності вироблення оптимального підходу до забезпечення та захисту прав людини, потрібно наголосити також на тому, що сучасний етап розвитку інституту прав людини відбувається в умовах стрімкого науко-

во-технологічного прогресу, який все більше впливає на процес реалізації громадянами належних їм прав і свобод. Сучасна цифровізація та розвиток технологій не просто відкривають нові можливості для здійснення та захисту прав і свобод людини, а до певної міри вже ставлять у залежність реалізацію окремих прав або юридично закріплених можливостей осіб від їх доступу до відповідних цифрових технологій. З цього випливає, що надалі в розвитку інституту прав людини вагому роль і значення матимуть визначені технології, зокрема цифрові, які відкривають нові можливості для їх практичної реалізації та захисту.

У сучасній науковій літературі вчені вже констатують факт переведення більшості адміністративних послуг у цифровий формат їх надання, завдяки якому громадяни та організації мають можливість отримувати необхідні для їх життя та діяльності публічні сервіси. При цьому така ситуація, своєю чергою, сприяла подальшій трансформації змісту поняття «цифрові права людини», які, по суті, вже охоплюють всю систему прав людини в контексті оцифрування і розвитку сучасних інформаційно-комунікативних технологій⁷.

Наприклад, такі сучасні технології, як супутникові знімки, безпілотні літальні апарати, або дрони, мобільні застосунки тощо, надають можливість документувати порушення прав людини в реальному часі, а також фіксувати різні соціально та юридично значущі події, у тому числі гуманітарні катастрофи, які суттєво впливають на режим забезпечення та захисту прав і свобод людини. Використання соціальних мереж і мобільних гаджетів також допомагає правозахисним та іншим громадським організаціям поширювати інформацію про стан дотримання прав людини, виявлені порушення таких прав тощо, консолідуючи та мобілізуючи таким чином громадськість і медіа з метою здійснення відповідного тиску на правопорушників. Також у міру розвитку сучасних технологій виникають нові форми правової допомоги (наприклад, юридичні онлайн-платформи та мобільні додатки надають громадянам доступ до юридичних консультацій, а цифрова система документообігу в судах надає можливість оперативніше розглядати й вирішувати різноманітні правові спори, пов'язані з порушенням прав людини).

Водночас необхідно пам'ятати також і про те, що глобальні кризи, які об'єктивно ставлять питання про певні обмеження прав людини та підвищення ефективності моніторингу за їх дотриманням, можуть стати також приводом і для здійснення майже всеохопного цифрового контролю за громадянами, що загрожує забезпеченню приватності їхнього життя, захисту їхніх особистих даних, праву на свободу та особисту недоторканність, праву на свободу доступу до інформації тощо. Йдеться також про те, що з розширенням сфери використання сучасних технологій зростають і загрози кібербезпеці, які можуть проявлятися у різних формах – від звичайних кібератак до несанкціонованого віддаленого втручання у виборчий процес.

Висновки. Отже, можемо зробити такі висновки з проведеного дослідження:

1. Сучасні глобальні кризи, зокрема військові конфлікти, пандемії, природні та техногенні катастрофи тощо, створюють суттєві загрози ефективному розвитку інституту прав людини, оскільки в сукупності вони, як правило, призводять до масової міграції, посилення соціальної нерівності, встановлення обмежень практично всієї системи прав і свобод людини, що негативно відбивається на якості життя кожного громадянина.

2. Ефективне забезпечення і захист прав людини в умовах глобальних криз зумовлює необхідність створення гнучких правових механізмів, здатних оперативно реагувати на швидкі зміни в соціальному та природному середовищі. Складність створення таких правових механізмів пов'язується з низкою причин, зокрема, з існуючими розбіжностями між глобальними інтересами найбільш розвинених держав, їх об'єднань, окремих транснаціональних корпорацій, та інтересами національного культурного протекціонізму, політику якого прагнуть втілювати деякі сучасні держави, з необхідністю забезпечення постійного балансування між правами людини та заходами безпеки, які їх обмежують, з нерівномірним застосуванням міжнародних стандартів прав людини на національному рівні, що пов'язується, серед іншого, з несприйняттям низки сучасних прав соціокультурними традиціями розвитку багатьох держав, з загальносвітовою кризою суспільної та індивідуальної моральної свідомості тощо.

3. Перспективи розвитку інституту прав людини в умовах глобальних криз пов'язуються як зі здійсненням подальшої модернізації міжнародних і національних правозахисних механізмів (наприклад, удосконалення правової бази, підвищення рівня правової обізнаності населення, створення ефективних судових та інших правозахисних інституцій тощо), так і з впровадженням комплексу заходів, спрямованих на формування та розвиток високого рівня моральної свідомості особистості, зокрема низки її моральних якостей, які забезпечують природну єдність буття (наприклад, совість, доброчисливість, чесність, відповідальність, вірність, милосердя, мужність, поміркованість, працьовитість тощо). Саме високий рівень суспільної та індивідуальної моральної свідомості унеможливорює формальне, недобросовісне застосування правових норм, різноманітні зловживання та маніпуляції з їх змістом у тих чи інших правовідносинах, а отже, є однією з основних передумов та одночасно запорукою реальної ефективності відповідних правозабезпечувальних та правозахисних практик, первинним суб'єктом здійснення яких завжди є людина.

1. Загальна теорія права. Нормативний курс: підручник / за ред. С. В. Бобровник. Київ: Юрінком Інтер, 2021. С. 177. 2. Загальна теорія права: підручник / О. В. Петришин, Д. В. Лук'янов, С. І. Максимов, В. С. Смородинський; за ред. О. В. Петришина. Харків: Право, 2020. С. 455. 3. Nolan A. Human rights and the cost-of-living crisis. *Netherlands Quarterly of Human Rights*. 2023. Vol. 41. № 1. P. 4–5. DOI: <https://doi.org/10.1177/09240519231156060>. 4. Права людини у міжнародному праві: підручник /

за заг. ред. А. В. Войціховського. Харків: ООО «Планета-Принт», 2021. С. 386.

5. Smith J., Goodhart M. Human rights globalization: How local and global actions institutionalize human rights. *Journal of Human Rights*. 2024. Vol. 23. № 2. P. 125–133. DOI: <https://doi.org/10.1080/14754835.2024.2324202>.

6. Михайловський В. Міжнародний правовий механізм забезпечення прав людини. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. Серія «Юридичні науки»*. 2021. № 4. С. 27, 32. DOI: [https://doi.org/10.31617/zt.knute.2021\(117\)03](https://doi.org/10.31617/zt.knute.2021(117)03).

7. Bielov D., Bielova M. Digital human rights: separate doctrinal basis. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2024. № 1. P. 6. DOI: <https://doi.org/10.61345/1339-7915.2024.1.1>.

References

1. Zahalna teoriia prava. Normatyvnyi kurs: pidruchnyk / za red. S. V. Bobrovnyk. Kyiv: Yurinkom Inter, 2021. S. 177.

2. Zahalna teoriia prava: pidruchnyk / O. V. Petryshyn, D. V. Lukianov, S. I. Maksymov, V. S. Smorodynskiy; za red. O. V. Petryshyna. Kharkiv: Pravo, 2020. S. 455.

3. Nolan A. Human rights and the cost-of-living crisis. *Netherlands Quarterly of Human Rights*. 2023. Vol. 41. № 1. P. 4–5. DOI: <https://doi.org/10.1177/09240519231156060>.

4. Prava liudyny u mizhnarodnomu pravi: pidruchnyk / za zah. red. A. V. Voitsikhovskoho. Kharkiv: ООО «Планета-Принт», 2021. S. 386.

5. Smith J., Goodhart M. Human rights globalization: How local and global actions institutionalize human rights. *Journal of Human Rights*. 2024. Vol. 23. № 2. P. 125–133. DOI: <https://doi.org/10.1080/14754835.2024.2324202>.

6. Mykhailovskyi V. Mizhnarodnyi pravovyi mekhanizmy zabezpechennia prav liudyny. *Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo. Seriiia «Iurydychni nauky»*. 2021. № 4. S. 27, 32. DOI: [https://doi.org/10.31617/zt.knute.2021\(117\)03](https://doi.org/10.31617/zt.knute.2021(117)03).

7. Bielov D., Bielova M. Digital human rights: separate doctrinal basis. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2024. № 1. P. 6. DOI: <https://doi.org/10.61345/1339-7915.2024.1.1>.

Suniehin Serhii. Human rights in the context of global crises: development prospects

Introduction. The article is devoted to the study of general prospects for the development of the human rights institution in conditions of global crises. Human rights in the modern civilized world are not only abstract universal values, the highest social value of the development of democratic, legal and social states, a key element of the stable and progressive functioning of society, but also an integral part of the process of implementing law as a whole. Global crises, which are accompanied by increased economic, political and social problems, usually lead to a temporary weakening of the mechanisms for the implementation and protection of human rights and freedoms. Such a situation requires the development and implementation of new mechanisms to counter the challenges and threats associated with the growing level of discrimination, violence and numerous violations of fundamental human rights and freedoms in these conditions.

The aim of the article. The purpose of this article is to determine the general prospects for the development of the institution of human rights in the context of global crises and to develop basic recommendations for ensuring their effective implementation.

Results. Various issues related to improving the institution of human rights in the context of modern global crises require the use of a considered, balanced approach, which should combine flexible, operational and to a certain extent universal mechanisms for their provision and protection, capable in their entirety to give a quick

and qualitative responding to crisis situations in the relevant spheres and industries of public life, ensuring and protecting human rights in extraordinary conditions.

The difficulty of creating such legal mechanisms is associated with a number of reasons, in particular with the existing differences between the global interests of the most developed states, their associations, transnational corporations and the interests of national cultural protectionism, the policy of which some modern states seek to implement, with the need to ensure a constant balance between human rights and security measures that restrict them, with the uneven application of international human rights standards at the national level, which is associated, among other things, with the non-acceptance of a number of modern human rights and freedoms by the socio-cultural traditions of development of many states, with the global crisis of social and individual moral consciousness, etc.

Modern forms of law enforcement and human rights protection activities include appropriate digital platforms and social networks for the dissemination of certain information, consolidation of citizens and pressure on public authorities. In the context of modern crises, such technologies include platforms for monitoring compliance with human rights, collecting signatures, online appeals and petitions, etc. An important component of these innovations is also digital platforms for providing legal consulting, which can provide primary legal assistance to migrants, refugees, victims of hostilities or environmental disasters, and other socially vulnerable segments of the population.

Conclusions. *The prospects for development of the human rights institution in the context of global crises are associated both with the implementation of further modernization of international and national human rights protection mechanisms (for example, improving the legal framework, increasing the level of legal awareness of the population, creating effective judicial and other human rights protection institutions, etc.), and with the implementation of a set of measures aimed at the formation and development of the moral consciousness of the individual, in particular a number of his moral qualities that ensure the natural unity of being (for example, conscience, benevolence, honesty, responsibility, loyalty, mercy, courage, moderation, hard work, etc.). It is the high level of public and individual moral consciousness that makes it impossible to formally, unscrupulously apply legal norms, various abuses and manipulations of their content in certain legal relations, and therefore is one of the main prerequisites and at the same time a guarantee of the real effectiveness of relevant law enforcement and human rights protection practices, the primary subject of which is always a person.*

Key words: *human rights, global crises, mechanisms for ensuring and protecting human rights, state, legal norms, implementation of law.*